

BEZPIECZEŃSTWO PRACY nauka i praktyka

1

1/2009 ISSN 0137-7043 Indeks 352543 Cena 10 zł (VAT 0%)

CIOP PIB

W numerze:

Poważne awarie i zagrożenia terrorystyczne instalacji chemicznych (1)

Ograniczanie ryzyka zawodowego przy źródłach pól elektromagnetycznych (1)

Wpływ zimnego środowiska na organizm człowieka

System zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy

Przenośne pilarki łańcuchowe

Szkodliwe czynniki biologiczne w zakładach fryzjerskich

Nie bój się ratować życia innym

Archiwum CIOP-PIB

Edukacja w zakresie zasad pierwszej pomocy na kursach dla kandydatów na kierowców jest w pełni uzasadniona, jednak nasuwa się pytanie, co rzeczywiście oferują słuchaczom takie kursy?

Ich uczestnicy twierdzą, że zagadnienia dotyczące pierwszej pomocy są zredukowane do minimum i nie prowadzi się zajęć praktycznych. Dzieje się tak dlatego, że ważniejsze wydają się organizatorom tego typu kursów zasady ruchu drogowego niż pomoc ofiarom wypadków. Być może właśnie takie podejście skutkuje później strachem, czy też obojętnością w sytuacji, kiedy konieczne jest udzielenie pierwszej pomocy. Brak czasu i nieodpowiednie przedstawianie zasad pierwszej pomocy na kursach nie może usprawiedliwiać powierzchownego traktowania tej kwestii, bowiem rosnące tempo codziennego życia zwiększa zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi. Państwo powołało i utrzymuje odpowiednie podmioty – pogotowie ratunkowe, straż pożarną i inne, których zadaniem jest ratowanie życia ludzkiego i niesienie pomocy w warunkach zagrożenia.

Przypomnieć należy, że za nieudzielenie pierwszej pomocy grożą sankcje karne przewidziane w art. 162 § 1 Kodeksu karnego, a art. 4 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (DzU nr 191, poz. 1410) stanowi: „Kto zauważy osobę lub osoby znajdujące się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego lub jest świadkiem zdarzenia powodującego taki stan, w miarę posiadanych możliwości i umiejętności ma obowiązek niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do skutecznego powiadomienia o tym zdarzeniu podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego”.

Orzeczenie Sądu Najwyższego (postanowienie SN – Izba Kar na 11 lutego 2003 r., V KK 112/02) mówi: „Warunkiem odpowiedzialności sprawcy na podstawie art. 162 § 1 Kk nie jest zaistnienie jakiegokolwiek skutku, a w szczególności wymienionych w tym przepisie: utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka. Warunkiem takim jest świadomość sprawcy, że inna osoba znajduje się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu i uchylenie się tegoż sprawcy od udzielenia pomocy mimo, że może on jej udzielić bez narażenia siebie samego lub innej osoby na takie samo niebezpieczeństwo”.

A co się zmieniło po wprowadzeniu ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym? Czy ludzie znają zasady udzielania pierwszej pomocy? Jak reagują, gdy są świadkami nagłego zdarzenia wypadkowego?

Na te pytania szukaliśmy odpowiedzi podczas akcji „Nie bój się ratować życia innym”, zorganizowanej na drogach powiatu dąbrowskiego na przełomie września i października 2008 r. przez Sekcję Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Dąbrowie Tarnowskiej oraz Biuro Doradczo-Usługowe BHP Andrzej Dziedzic w Dąbrowie Tarnowskiej. Celem akcji było sprawdzenie, jaka jest wiedza kierowców – teoretyczna i praktyczna – w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

Zmniejszenie liczby ofiar wypadków komunikacyjnych stanowi jedno z priorytetowych zadań Policji. Pomimo ciągłych i systemowych działań o charakterze kontrolno-represyjnym prowadzonych na terenie powiatu nie osiągnięto zamierzonego celu, tj. znacznego ograniczenia wypadków ze skutkiem śmier-

telnym. Dlatego, z inicjatywy wspomnianego Biura Doradczo-Usługowego BHP, podjęto przedsięwzięcie, mające na celu sprawdzenie zachowania kierowcy, który w związku z popełnionym wykroczeniem drogowym zostaje zatrzymany do rutynowej kontroli drogowej i proszony o udzielenie hipotetycznej (a więc jedynie kontrolno-szkoleniowej) pierwszej pomocy.

Przed akcją powstały konspekty działań:

– Sekcji Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Dąbrowie Tarnowskiej o charakterze prewencyjno-edukacyjnym, promujących ideę udzielania pierwszej pomocy w wypadkach drogowych „Nie bój się ratować życia innym” oraz

– Biura Doradczo-Usługowego BHP Andrzej Dziedzic w Dąbrowie Tarnowskiej z zakresu pierwszej pomocy.

Konspekty zostały zatwierdzone przez Komendanta KPP w Dąbrowie Tarnowskiej.

W ramach akcji zatrzymano 36 kierowców w wieku od 18 do 75 lat, wśród których 25% stanowiły kobiety. Zatrzymanie następowało na skutek popełnienia przez nich wykroczenia. W przypadku zaistnienia przesłanek przemawiających za zastosowaniem środka wychowawczego sposób zakończenia kontroli odbył się na zasadach określonych w art. 41 Kodeksu wykroczeń.

Wśród zatrzymanych kierowców 15 zadeklarowało (głównie mężczyzn), że brali udział w szkoleniu z zakresu pierwszej pomocy, niezależnie od kursu na prawo jazdy, edukacji szkolnej i kursów bhp. Zatrzymani, którzy wyrazili chęć uczestniczenia w krótkim instruktażu z zakresu ratownictwa medycznego, mogli następnie sprawdzić swoje umiejętności na fantomach i odświeżyć wiedzę teoretyczną wykorzystując symulatory szkoleniowe. Akcja była nagłośniona przez lokalne media i dzięki temu kierowców nie trzeba było namawiać do udziału w instruktażu. Byli aktywni – pytali instruktorów o zasady udzielania pierwszej pomocy, uczestniczyli w treningu na fantomach do nauki resuscytacji i automatycznym defibrylatorze.

Do uczestnictwa w instruktażu zachęcano także pasażerów zatrzymanych pojazdów. W całym przedsięwzięciu uczestniczyło kilkadziesiąt osób. Uczestniczący w instruktażu otrzymywali materiały (ustniki do sztucznego oddychania, filmy instruktażowe o tematyce pierwszej pomocy, ulotki i broszury), a najmłodszy – filmy animowane o tematyce bezpieczeństwa.

Zatrzymani kierowcy wypełniali ankietę, odpowiadając na 4 pytania.

PYTANIE 1. Czy każdy ma obowiązek udzielania pierwszej pomocy ofiarom wypadków?

- tak, gdyż nawet w przypadku obecności zagrożeń, można wykonać część działań ratunkowych
- nie, gdyż za ewentualnie popełnione błędy grozi odpowiedzialność karna

PYTANIE 2. Przy resuscytacji wykonywanej przez dwie osoby stosunek liczby uciśnień klatki piersiowej do liczby wdmuchnięć powietrza powinien wynosić:

- 30:2
- 15:2

PYTANIE 3. Jeżeli podczas sztucznego oddychania jedynie unosi się brzuch ofiary, należy:

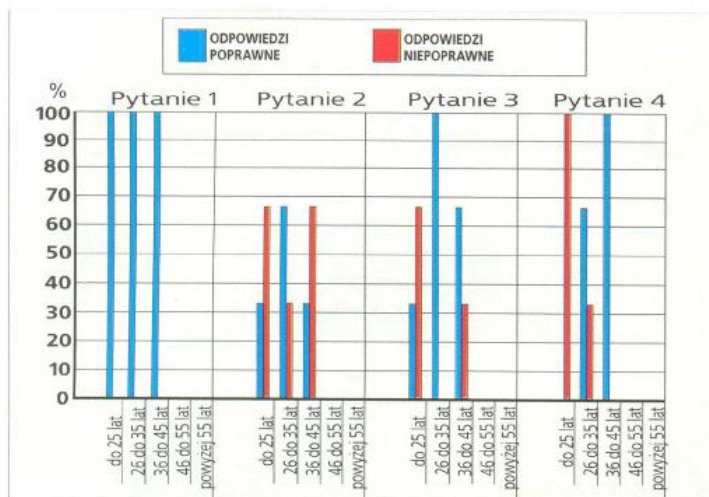
- kontynuować akcję
- udrożyć drogi oddechowe przed dmuchnięciami

PYTANIE 4. Jeżeli w ranie tkwi ciało obce, należy?

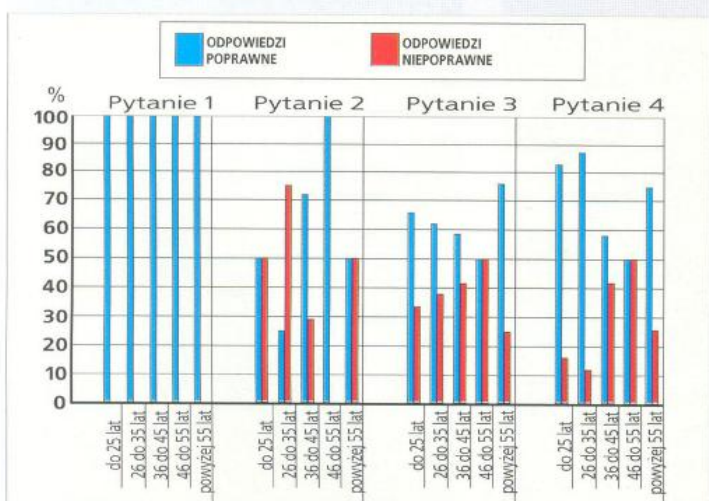
- niezwłocznie je usunąć
- pozostawić ciało obce, gdyż tamuje ono uszkodzone naczynia, a ranę wokół ciała obcego dokładnie ostonić jałowym opatrunkiem.

Najwięcej poprawnych odpowiedzi udzieliły kobiety w przedziale wiekowym 26-35 lat, (statystycznie powyżej 80% skutecznych odpowiedzi). Stopień poprawności odpowiedzi kobiet ze względu na przedział wiekowy przedstawia rys. 1. Wśród mężczyzn najwięcej poprawnych odpowiedzi udzieliły osoby w przedziale wiekowym 46-55 lat oraz 56 i więcej (statystycznie powyżej 70% skutecznych odpowiedzi), (rys. 2.).

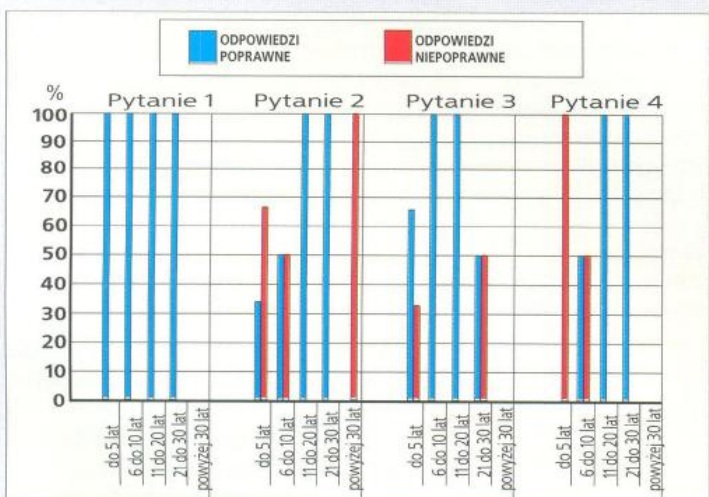

Rys. 1. Stopień poprawności odpowiedzi kobiet ze względu na wiek
Fig. 1. Women's answers by age

Rys. 2. Stopień poprawności odpowiedzi mężczyzn ze względu na wiek
Fig. 2. Men's answers by age

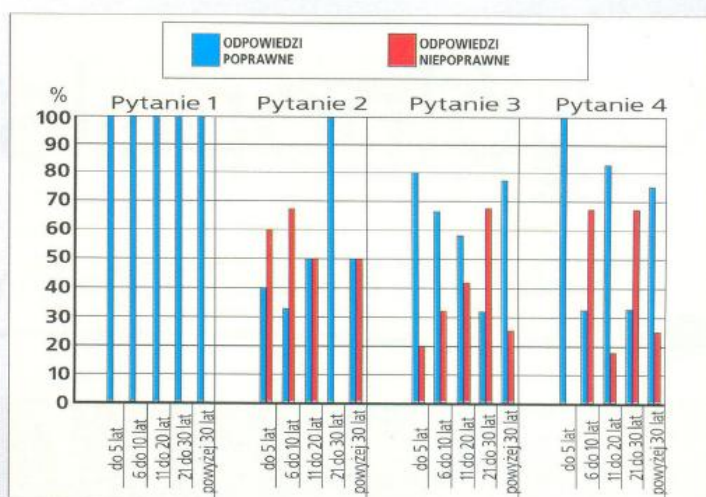

Rys. 3. Stopień poprawności odpowiedzi kobiet ze względu na liczbę lat, które upłynęły od uzyskania prawa jazdy
Fig. 3. Women's answers by the number of years since obtaining a driving licence

Z analizy poprawności odpowiedzi na pytania ankiety, uwzględniającej liczbę lat, które upłynęły od uzyskania prawa jazdy, wynika, że:

– kobiety ze stażem 11-20 lat udzieliły 100% poprawnych odpowiedzi, natomiast z najkrótszym stażem oddały największą liczbę niepoprawnych odpowiedzi (rys. 3.)

– mężczyźni ze stażem 11-20 lat oraz powyżej 31 lat udzieliли najwięcej poprawnych odpowiedzi (powyżej 70%), natomiast z najkrótszym stażem oddali największą liczbę niepoprawnych odpowiedzi (rys. 4.).

Rys. 4. Stopień poprawności odpowiedzi mężczyzn ze względu na liczbę lat, które upłynęły od uzyskania prawa jazdy
Fig. 4. Men's answers by the number of years since obtaining a driving licence

Zatem z udzielaniem pierwszej pomocy najlepiej radziły sobie osoby mające długoletni staż w kierowaniu pojazdami.

Wyniki ankiety wykazały, że poziom wiedzy zatrzymanych kierowców jest dość niski – poprawnych odpowiedzi na zadane pytania udzieliło ok. 65% kobiet i ok. 69% mężczyzn. Można zatem stwierdzić, że na 10 udzielonych pomocy podczas zdarzenia drogowego kobieta może udzielić skutecznej pomocy w 6,5 przypadków, a mężczyzna w ok. 7.

***

Obserwacja zachowań uczestników akcji pn. „Nie bój się ratować życia innym” skłania do refleksji, że kierujący pojazdami boją się udzielać pierwszej pomocy, obawiając się procesów karnych za jej błędne udzielenie. Pamiętajmy, że ratownik medyczny dysponuje odpowiednim sprzętem, by ratować życie i zdrowie. Natomiast dla ratownika niemedycznego, który takim sprzętem nie dysponuje, kluczem do właściwego podjęcia działań jest opanowanie emocji. Fakt, że podejmuje się ratowania życia ludzkiego jest wielkim zobowiązaniem. Udzielając pierwszej pomocy, musimy pamiętać, że przyczyniamy się do ratowania życia i nie możemy czuć się w żaden sposób winni, nawet jeśli dojdzie do tragicznego zakończenia zdarzenia. Pierwsza pomoc wcale nie jest trudna, a w razie wypadku na drodze, w sytuacji, gdy są ofiary, każda sekunda jest na wagę życia! Trzeba jednak skoordynować działania osób udzielających pomocy, zabezpieczyć miejsce zdarzenia do czasu przyjazdu służb wezwanych do wypadku oraz zwracać uwagę na osoby postronne, które przyglądają się zdarzeniu.

Pamiętajmy również, że sami możemy narazić się na niebezpieczeństwo ratując życie innym. Ratownik przystępując do akcji ratowniczej, powinien pamiętać o odpowiednim zabezpieczeniu siebie. Rękawiczki jednorazowego użytku czy też ustnik do sztucznego oddychania to podstawowe atrybuty ratownika. Tego typu zabezpieczenia uchronią go przed zarażeniem chorobami zakaźnymi. Ratownik nie może stać się kolejną ofiarą!

Z art. 8 ust. 1 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym wynika, że od 1 września 2009 r. system oświaty uwzględni edukację w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Nasuwa się jednak pytanie: czy placówki oświatowe są do tego przygotowane? Czy posiadają niezbędną kadry dydaktyczną i sprzęt do nauki tak ważnego przedmiotu, który ma przyczynić się do niesienia pomocy osobom w nagłych przypadkach zagrożenia życia? Z obserwacji i rozmów wynika, że wywiązanie się z tego obowiązku może być trudne.

Jak więc możemy się przygotować do wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 162 § 1 Kk? Z pewnością w miarę możliwości należy uczestniczyć w szkoleniach z zakresu pierwszej pomocy (np. organizowanych przez specjalistyczne ośrodki szkoleniowe). Organizatorzy kursów na prawo jazdy powinni natomiast zwiększyć kontrole zajęć z zakresu pierwszej pomocy, gdyż niejednokrotnie jest to jedyna forma edukacji, kiedy przyszły kierowca może poznać zasady udzielania pierwszej pomocy. Byłoby uzasadnione wprowadzenie w rozporządzeniu ministra gospodarki i pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, zapisu, który zagwarantuje, że w ramowych programach szkoleń na zagadnienia z zakresu pierwszej pomocy przeznaczana będzie określona liczba godzin. W przepisach wykonawczych do Kodeksu pracy należałoby także uściślić kwestię obowiązkowych szkoleń osób wykonujących w zakładzie pracy czynności z zakresu pierwszej pomocy, o których mowa w art. 207¹ i art. 209¹.